

STORTINGET

Innst. 468 L

(2024–2025)

Innstilling til Stortinget
fra justiskomiteen

Prop. 103 L (2024–2025)

Innstilling fra justiskomiteen om Endringer i retts- hjelpsloven mv. (prioriterte sakstyper for retts- hjelp mv.)

Til Stortinget

Sammendrag

Justis- og beredskapsdepartementet foreslår i proposisjonen endringer i lov 13. juni 1980 nr. 35 om fri rettshjelp (rettshjelpsloven) § 11 og § 16 om prioriterte sakstyper. Prioriterte sakstyper vil si saker som er opplistet i rettshjelpsloven og der man som hovedregel har rett til fritt rettsråd (rettshjelp i saker utenfor domstolene) eller fri sakførsel (rettshjelp i saker for domstolene). Noen prioriterte sakstyper er behovsprøvde. Det vil si at man må tilfredsstille økonomiske vilkår for å få rett til rettshjelp, og som hovedregel også betale en egenandel. I andre prioriterte sakstyper har man rett til rettshjelp uavhengig av økonomi og uten at man må betale en egenandel.

Departementet har med utgangspunkt i Retts-
hjelpsutvalgets utredning foretatt en helhetlig
gjennomgang av hvilke sakstyper som bør være prioriterte.
En rekke viktige sakstyper er allerede prioriterte i dag.
Det gjelder blant annet flere sakstyper innenfor barne-
vern, barne- og familierett, utlendingsrett, arbeidsrett
og erstatningsrett. Departementet foreslår i hovedsak å
videreføre de sakstypene som er omfattet av ordningen
i dag, og foreslår i tillegg å utvide rettshjelpsordningen
med flere sakstyper. Den ene utvidelsen gjelder fritt
rettsråd i saker om inndrivelse av lønn. Forslaget vil

kunne bidra til at flere får den lønnen de har krav på.
Den andre utvidelsen gjelder fritt rettsråd i saker om hel
utelukkelse og bruk av sikkerhetscelle og sikkerhets-
seng etter lov 18. mai 2001 nr. 21 om gjennomføring av
straff mv. (straffegjennomføringsloven). Forslaget vil
styrke de innsattes rettssikkerhet i forbindelse med de
mest alvorlige inngrepene etter straffegjennomførings-
loven.

Videre foreslår departementet utvidelser knyttet til
trygdesakene og utlendingssakene. Forslagene vil redu-
sere den økonomiske risikoen knyttet til rettslig over-
prøving av disse sakene.

Departementet foreslår også endringer i lovens
unntaksbestemmelser, det vil si der det kan innvilges
fritt rettsråd eller fri sakførsel etter en konkret skjønns-
messig vurdering i andre enn prioriterte saker.

De mest sentrale forslagene i Rettshjelpsutvalgets
utredning vil være fulgt opp gjennom disse lovforslage-
ne og prosessene. De foreslåtte endringene vil samlet
føre til at flere får tilgang til rettshjelp i flere saker av stor
personlig og velferdsmessig betydning.

Rettshjelpsutvalgets forslag om å innføre en rett til
rettshjelp i blant annet saker om opphevelse av gjelds-
ordning og saker etter sosialtjenesteloven følges ikke
opp i proposisjonen.

Komiteens behandling

Komiteen avholdt en muntlig høring i saken tirsdag
29. april 2025, hvor det møtte 15 høringsinstanser.

Sakens dokumenter er tilgjengelige på sakssiden på
stortinget.no.

Komiteens merknader

Komiteen, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Ragnhild Male Hartviksen, Odd Harald Hovland og Marte Eide Klovning, fra Høyre, Ingunn Foss og Guro Angell Gimse, fra Senterpartiet, Toralf Heimdal og Else Marie Rødby, fra Fremskrittspartiet, Tor André Johnsen og lederen Helge André Njåstad, fra Sosialistisk Venstreparti, Torgeir Knag Fylkesnes, og fra Venstre, Ingvild Wettrhus Thorsvik, viser til Prop. 103 L (2024–2025) Endringer i rettshjelpsloven mv., som omhandler endringer i lovens §§ 11 og 16 om prioriterte sakstyper.

Komiteen viser til NOU 2020:5 Likhet for loven – Lov om støtte til rettshjelp (rettshjelpsloven), hvor ordningen med fri rettshjelp ble gjennomgått, og videre til Prop. 124 L (2022–2023), hvor det ble gjort flere endringer i loven knyttet til ny modell for økonomisk behovsprøving. Komiteen merker seg at regjeringen varslet at dette var første deloppfølging av Rettshjelpsutvalgets innstilling, og at utvalgets øvrige forslag ville bli vurdert i det videre arbeidet med å forbedre rettshjelpsordningen.

Komiteen er enig i at ordningen med fri rettshjelp er viktig for å ivareta borgernes grunnleggende rettssikkerhetsbehov i saker av stor personlig og velferdsmessig betydning. Komiteen vil understreke at en form for rettshjelpsordning er nødvendig for at rettssikkerheten i praksis skal være reell for alle – også dem som har dårligst råd.

Komiteen merker seg at det i proposisjonen legges frem forslag om å utvide rettshjelpsordningen med flere sakstyper. Prioriterte sakstyper vil si saker som er opplistet i rettshjelpsloven, der man som hovedregel har rett til fritt rettsråd (rettshjelp i saker utenfor domstolene) eller fri sakførsel (rettshjelp i saker for domstolene). Noen prioriterte sakstyper er behovsprøvede, det vil si at man må tilfredsstille økonomiske vilkår for å få rett til rettshjelpen og som hovedregel også betale egenandel. I andre prioriterte sakstyper har man rett til rettshjelp uavhengig av økonomi og uten å måtte betale egenandel.

Komiteen merker seg at departementet i proposisjonen opplyser å ha foretatt en helhetlig gjennomgang av hvilke sakstyper som bør være prioriterte, med utgangspunkt i Rettshjelpsutvalgets utredning. Departementet foreslår i hovedsak å videreføre dagens prioriterte sakstyper, men foreslår å utvide rettshjelpsordningen med noen saker. Ved inndrivelse av lønn foreslås det at man får rettsråd med behovsprøving. I saker om helt eller delvis utelukkelse og bruk av sikkerhetscelle og sikkerhetsseng foreslås det at man får rettsråd uten behovsprøving. I saker om klage eller vurdering av klage

etter folketrygdloven, barnetrygdloven eller lov om supplerende stønad til personar med kort butid i Noreg foreslås det rettsråd med behovsprøving. Det foreslås at det gis ubetinget rett til fritt rettsråd i saker for UDI der utlendingen har søkt oppholdstillatelse etter § 28 eller påberopt seg vernet mot utsendelse etter § 73, og saken kan berøre utenrikspolitiske hensyn eller grunnleggende nasjonale interesser. Komiteen merker seg at det foreslås en endring av lovens unntaksbestemmelse, det vil si at det kan innvilges rettsråd eller fri sakførsel etter en konkret skjønnsmessig vurdering i andre enn de prioriterte sakene.

Komiteen viser til at det ble avholdt høring i saken 29. april 2025. Til høringen møtte 15 organisasjoner.

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Høyre, Sosialistisk Venstreparti og Venstre, vil fremheve at en fungerende rettsstat er viktigst for de mest utsatte i i samfunnet, slik at alle får mulighet til å motta juridisk bistand uavhengig av hvor mye penger man har. Flertallet vil at flere skal ha muligheten til å få fri rettshjelp i og utenfor domstolene. Hvorvidt den enkelte har reell mulighet til å få sine saker prøvd og få sine rettigheter håndhevet i rettsapparatet, skal ikke bero på størrelsen på lommeboka.

Komiteens medlemmer fra Høyre og Senterpartiet støtter forslagene i Prop. 103 L (2024–2025) Endringer i rettshjelpsloven mv. (prioriterte sakstyper for rettshjelp mv.). Disse medlemmer fremhever at ordningen med fri rettshjelp er viktig for å ivareta borgernes grunnleggende rettssikkerhetsbehov i saker av stor personlig og velferdsmessig betydning. Samtidig er det viktig å sikre en forsvarlig og effektiv bruk av fellesskapets ressurser.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet viser til at flere høringsinstanser peker på at de foreslåtte utvidelsene av dagens rettshjelpsordning ikke i tilstrekkelig grad møter samfunnets behov. Disse medlemmer anerkjenner at det udekkede rettshjelpsbehovet fortsatt er stort, og viser til at Arbeiderpartiet vil fortsette å arbeide for å styrke den offentlige rettshjelpsordningen, slik at flere utsatte grupper får tilgang til nødvendig rettshjelp. Disse medlemmer viser til at Arbeiderpartiet i sitt program for stortingsperioden 2025–2029 også har vedtatt at man både vil styrke de frivillige rettshjelpstilbudene og tilby rettshjelpsveiledning til folk over hele landet i nærtjenestesentre.

Disse medlemmer viser til at offentlig støttet rettshjelp også er et viktig supplement til forvaltningens veiledningsplikt. Forvaltningen har veiledningsplikt, men samtidig en kontrollfunksjon. Dette gjør at flere vegrer seg for å henvende seg til forvaltningen med

spørsmål. Rettshjelp er derfor et nødvendig supplement til det offentlige veiledningstilbudet, da mange har behov for veiledning fra en uavhengig tredjepart. Et slikt supplement vil også kunne avlaste det offentlige veiledningstilbudet og bidra til mer effektiv saksbehandling i forvaltningen.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet støtter ikke de foreslåtte utvidelsene av saks typene for rettshjelp etter rettshjelpsloven. Disse medlemmer viser til at det allerede er gode etablerte ordninger for inndrivelse av lønn. Videre mener disse medlemmer at dekning av rettshjelp for fengselsinnsatte som gjennom sin adferd har pådratt seg disiplinære reaksjoner i fengselet, ikke er noe det offentlige bør prioritere.

Disse medlemmer viser videre til forvaltnings veiledningsplikt samt at det allerede gis fri rettshjelp i enkelte typer av trygdesaker. For utlendingssakene vedkommende mener disse medlemmer at rettshjelpsordningene på dette området burde innsnævreres heller enn å utvides.

På denne bakgrunn vil disse medlemmer ikke støtte forslagene i proposisjonen.

Førstelinjetjeneste

Komiteens medlemmer fra Høyre, Sosialistisk Venstreparti og Venstre viser til at det i NOU 2020:5 Likhet for loven – Lov om støtte til rettshjelp drøftes en mulighet for en såkalt førstelinjetjeneste for rettshjelp. Disse medlemmer viser til at mange av høringsinstansene mente at en slik førstelinjetjeneste er nødvendig for å dekke behovet som finnes i samfunnet for rettshjelp. Disse medlemmer viser særlig til høringsinnspillene fra Advokatforeningen, Juristforbundet, Jussbuss, Juridisk rådgivning for kvinner (JURK), Barneombudet, Likestillings- og diskrimineringsombudet, Funksjonshemmedes Fellesforbundet (FFO) og Norsk organisasjon for asylsøkere (NOAS), som alle uttrykte støtte til en førstelinje for rettshjelp.

Disse medlemmer viser særlig til høringsinnspillet til Jussbuss, der det fremgår at deres erfaring er at førstelinjerettshjelp kan løse saker på et lavt nivå, og gjerne før en konflikt i det hele tatt oppstår. Dette vil være bra for de enkelte som saken gjelder, og kan også være ressursparende på sikt.

Disse medlemmer viser videre til det tidligere prøveprosjektet med en førstelinje bestående av advokater omtalt i høringsinnspillet fra Jussbuss, som viste at omtrent 40 pst. av saker kan løses i løpet av en konsultasjon på én time, og at 97 pst. av brukerne oppga at de fikk svar på det de lurte på. Flere offentlige kontorer tok også til orde for at de hadde hatt nytte av at brukerne mottok offentlig rettshjelp gjennom en førstelinjetjeneste. Nav-kontorene meldte at brukerne ofte har et be-

hov for å avklare om de har grunn til å oppsøke advokat, og at de sendte brukere videre til førstelinjeprosjektet for en vurdering av saken. Andre offentlige kontorer henviste mange til å oppsøke førstelinjetjenesten, og det ble meldt at tilbudet fyller et hull i de offentlige tjenestene.

Disse medlemmer viser videre til at en rapport fra Oxford Research konkluderte med at ordningen var både kostnadseffektiv og konfliktdempende, samt at den «åpenbart dekker et nokså omfattende behov for rettshjelp som ellers ikke hadde blitt dekket». Brukerne var svært fornøyde. Disse medlemmer viser til at departementet i oktober 2022 nedsatte en arbeidsgruppe for å utrede hvordan en mulig førstelinjetjeneste for rettshjelp kan organiseres. Arbeidsgruppen leverte sin rapport i juni 2023. Arbeidsgruppen mener at førstelinjerettshjelp kan bidra til å avklare saker på et tidlig stadium, dempe konfliktnivået og gi økonomiske og menneskelige besparelser. De fleste sakene ble helt eller delvis løst. Arbeidsgruppen anbefaler én time rettshjelp til alle fra privatpraktiserende advokater.

Disse medlemmer fremmer følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen følge opp utredningen om en førstelinjetjeneste for rettshjelp fra 2023 og komme tilbake til Stortinget på egnet vis med forslag til etablering av en førstelinjetjeneste for rettshjelp.»

Komiteens medlemmer fra Senterpartiet viser til at formålet med rettshjelpsordningen er å sikre nødvendig juridisk bistand til de som ikke har økonomiske forutsetninger til å skaffe dette selv. En stadig mer rettighetsbasert lovgivning og et mer omfattende og komplisert lovverk gjør at også andre grupper kan ha et legitimt behov for juridisk bistand for å kunne følge de rettighetene de er tildelt gjennom lovverket. Disse medlemmer har merket seg rettshjelpsundersøkelser som viser at det er et stort udekket rettshjelpsbehov. Frivillige rettshjelptiltak gjør i dag en stor innsats, men har ikke kapasitet til å imøtekomme behovet. I mangel på andre muligheter blir personer rådet av ansatte i forvaltningen til å oppsøke frivillige rettshjelptiltak. Dette illustrerer at det er et udekket behov for juridisk bistand.

Disse medlemmer støtter forslagene i lovproposisjonen, men mener denne ikke går langt nok. Disse medlemmer vil påpeke at dagens rettshjelpsordning i for liten grad bidrar til å løse juridiske problemer på et tidlig stadium og at ordningen er for snever. Til tross for de viktige forbedringer som er gjort de siste årene, er det kun en liten del av befolkningen og et snevert utvalg av sakstyper som omfattes av ordningen.

Disse medlemmer mener derfor det er på tide å etablere en generell førstelinjetjeneste for rettshjelp – ikke som erstatning for den etablerte rettshjelpsordnin-

gen, men som et supplement som kan bidra til at flere saker avklares raskere og løses på et lavest mulig nivå.

Disse medlemmer viser til at Senterpartiet og Arbeiderpartiet i regjering i 2022 nedsatte en arbeidsgruppe for å utrede en mulig førstelinjetjeneste for rettshjelp. Arbeidsgruppen leverte sin rapport i juni 2023 med en anbefaling om at det etableres en landsdekkende førstelinjetjeneste for rettshjelp der enhver skal kunne få inntil én times rettslig bistand fra en advokat i nærheten av der de bor. Ut over dette ble det anbefalt opprettet en nasjonal telefontjeneste og et digitalt tilbud og slik sikre en god og fleksibel tilgang.

Disse medlemmer viser til at det tidligere er prøvd ut to modeller for en slik førstelinjetjeneste. Evalueringen viste at tjenesten i stor grad dekket rettshjelpsbehov som ellers ikke ville blitt dekket. I prøveprosjektene ble en stor andel av sakene løst i den første konsultasjonen. En førstelinjetjeneste vil på et tidlig tidspunkt kunne avklare relevante tvistepunkter og hvorvidt det er et faktisk grunnlag for å gå videre med en sak. Dermed spares både den enkelte og rettsapparatet for unødvendige kostnader. En førstelinjetjeneste bør, etter disse medlemmers mening, tilpasses lokale forhold og bidra til å utjevne geografiske forskjeller i tilgang på advokattjenester. Disse medlemmer mener en førstelinjetjeneste vil styrke den allmenne rettsikkerheten, sikre en mer effektiv saksbehandling i forvaltningen og i sum gi en stor samfunnsmessig gevinst.

Disse medlemmer fremmer følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen igangsette et prøveprosjekt med en fleksibel modell for førstelinjetjeneste for rettshjelp i et utvalg kommuner av ulik størrelse og geografisk spredning.»

Komiteens medlemmer fra Sosialistisk Venstreparti og Venstre mener at en modell for førstelinjerettshjelp bør inkludere barnevennlig rettshjelpiltak, slik at den lettere kan tilpasses til å møte de særlige behovene barn har, enn dagens advokatbaserte ordning. Barn trenger tilrettelagte rettshjelpiltak med rettshjelpere som har kompetanse i å snakke med barn og erfaring med de rettslige problemstillingene barn møter.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet deler langt på vei Høyres, Senterpartiets, Sosialistisk Venstrepartis og Venstres beskrivelser av utfordringene med dagens rettshjelpsmodell og viser til at Arbeiderpartiet flere ganger har støttet opp om og fremmet forslag om en førstelinjetjeneste for rettshjelp.

Disse medlemmer mener imidlertid at forslag som disse må sikres finansiering før de vedtas, og at det må sikres gjennom budsjettbehandling. Disse medlemmer fremhever at Arbeidsgruppen for førstelinjetjeneste anslo at ordningen vil innebære årlige merut-

gifter på om lag 176 mill. kroner, beregnet ut fra salær-satsen i 2023.

Prioriterte sakstyper

Komiteens medlemmer fra Sosialistisk Venstreparti og Venstre viser til at Rettshjelpsutvalget i NOU 2020:5 anbefalte flere utvidelser av prioriterte saksområder. Disse medlemmer merker seg at disse i liten grad følges opp i proposisjonen, uten at det etter disse medlemmers syn grunngis godt. Disse medlemmer viser til at brorparten av høringsinstansene pekte på et stort og presserende behov for at flere rettsområder må inkluderes som prioriterte saksområder i loven.

Disse medlemmer viser til at det i proposisjonen ikke foreslås å inkludere saker etter sosialtjenesteloven som et prioritert saksområde. Disse medlemmer viser til at det var nærmest unison støtte hos aktørene i høringen om å følge anbefalingen fra NOU 2020: 5 om å gjøre nettopp dette.

Disse medlemmer viser til at anbefalingen i NOU 2020:5 om å innlemme saker om utvisning på bakgrunn av straffbare handlinger som et prioritert saksområde heller ikke er fulgt opp i proposisjonen. Også her uttrykte tilnærmet samtlige i høringen et behov for at denne sakstypen burde innlemmes som et prioritert saksområde. Disse medlemmer viser til at utvisning etter straff er svært inngripende og krever individuell vurdering og en skjønnsmessig vurdering, hvor det åpenbart er behov for bistand for at den enkelte skal kunne få tale sin sak.

Videre viser disse medlemmer til at ID-tyverisaker ofte er preget av skjevt styrkeforhold mellom forbrukeren og finansinstitusjonen, der forbrukeren ofte har lidd store økonomiske tap som følge av svindelen og ikke har råd til advokat eller annen rettslig bistand. Uten rettshjelp risikerer de å urettmessig holdes ansvarlig for store beløp, mens viktige rettsspørsmål forblir uprøvd. Slike saker er ofte tidssensitive, og svindelofferet er prisgitt å kunne hevde sin rett i tide. Uten juridisk bistand er det fare for at svindelofferet urettmessig holdes økonomisk ansvarlig med potensielt ruinerende konsekvenser.

Disse medlemmer viser til at en del av begrunnelsen for at Rettshjelpsutvalget ikke ville prioritere ID-tyverisaker i NOU 2020:5, var at rettshjelpsbehovet ville reduseres med ny finansavtalelov. Disse medlemmer viser også til det som fremkommer i høringsinnspill fra JURK, nemlig at erfaringene etter finansavtaleloven og enkelte avklaringer i rettspraksis er at rettsstilstanden fortsatt er uklar. Svindelmetodene utvikler seg raskt, og bankene overholder ikke sine lovpålagte plikter.

Disse medlemmer viser til at Norge gjentatte ganger har fått kritikk fra FNs kvinnekomité for at fri

rettshjelpsordningen ikke inkluderer alle former for kjønnsbasert vold, herunder seksuell trakassering. Dette skjedde senest i forbindelse med høringen av Norge i komiteen i 2023. Da påpekte komiteen at norske myndigheter ikke kan anta at behovet dekkes av allerede overbelastede interesse- og rettshjelpsorganisasjoner.

Disse medlemmer fremmer følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen fremme forslag om at saker vedrørende identitetstyveri inkluderes i prioriterte saker etter rettshjelpsloven.»

«Stortinget ber regjeringen komme tilbake til Stortinget med forslag om å inkludere tvangssaker knyttet til helse- og omsorgstjenesteloven og psykisk helsevernloven som prioriterte saksområder i rettshjelpsloven.»

«Stortinget ber regjeringen fremme sak om at utvisning på bakgrunn av straffbare handlinger inkluderes i prioriterte saker etter rettshjelpsloven.»

«Stortinget ber regjeringen fremme forslag om at saker etter sosialtjenesteloven inkluderes i prioriterte saker etter rettshjelpsloven under prioriterte områder.»

Komiteens medlemmer fra Senterpartiet viser til proposisjonen og støtter forslaget om å utvide ordningen med de sakstypene som er foreslått inkludert i opplistingen av prioriterte saksområder. Disse medlemmer mener i tillegg det er behov for å utvide med ytterligere sakstyper, for å gjøre ordningen mer relevant og i tråd med behovet.

Disse medlemmer fremmer følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen vurdere en ytterligere utvidelse av rettshjelpsordningen, slik at saker etter sosialtjenesteloven, saker om ID-tyveri/ID-svindel og saker om utvisning på bakgrunn av straffbare handlinger inkluderes som prioriterte saksområder.»

Komiteens medlem fra Sosialistisk Venstreparti viser til at få saker om seksuell trakassering meldes til Diskrimineringsnemnda og domstolene. Dette medlem viser til at da Meld. St. 7 (2024–2025) om seksuell trakassering var på høring, løftet et samlet fagmiljø frem rettshjelp som et nødvendig virkemiddel for å sikre at diskrimineringsvernet skal bli gjennomført i praksis.

Dette medlem viser videre til Likestillings- og diskrimineringsombudets høringsinnspill, der de fremhever at erfaringene fra lavterskeltilbudet tilsier at det er behov for rettshjelp i likestillings- og diskrimineringssaker. Ombudet peker på at erfaringer fra lavterskeltilbudet tilsier at det er behov for rettshjelp, ikke bare for domstolene, men også i noen saker for nemnda. De samme erfaringene og bekymringene var tema i ombudets supplerende innspill til forrige høring av Norge i

FNs kvinnekomité. Tilsvarende bekymring ble også løftet av Norges institusjon for menneskerettigheter (NIM) og sivilsamfunnskoalisjonen i deres supplerende rapporter til kvinnekomiteen.

Dette medlem viser videre til forskningen ombudet viser til i høringsinnspillet, der det fremkommer at en del klagere opplever at det er for vanskelig å klage til nemnda uten advokat eller annen rettslig bistand, og at veiledningen fra nemnda og ombudet ikke dekker det faktiske behovet. Sett i sammenheng med at få diskrimineringssaker når domstolene, mener dette medlem at det er viktig med adgang til fri rettshjelp i likestillings- og diskrimineringssaker, for å sikre en reell adgang til å få dette vernet håndhevet i både nemnd og domstol.

Dette medlem fremmer følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen komme tilbake til Stortinget med forslag om å inkludere saker om diskriminering og trakassering som prioriterte saksområder i rettshjelpsloven.»

Advokatordning for innsatte

Komiteens medlemmer fra Sosialistisk Venstreparti og Venstre viser til Stortingets vedtak nr. 83 av 21. desember 2023, som lyder:

«Stortinget ber regjeringen opprette en advokatordning for innsatte i norske fengsler innen 1.1.2025, og komme tilbake til hvordan en slik ordning kan innrettes i løpet av 2024.»

Disse medlemmer vil samtidig påpeke at endringen som er foreslått i proposisjonen, gjelder hel utelukkelse og bruk av sikkerhetscelle og sikkerhetsseng. Det innebærer at isolasjon uten vedtak faller utenfor. Det samme er tilfelle for isolasjon under ett døgn. Disse medlemmer viser videre til at Sivilombudet nylig i Særskilt melding til Stortinget om innlåsing og faktisk isolasjon i fengslene (Dokument 4:1 (2024–2025)) slår fast at over 900 innsatte hadde mindre enn 8 timer utenfor fengselscellen i 2024, og i mange fengsler var den daglige innlåsing så omfattende at det utgjorde faktisk isolasjon. Disse medlemmer viser til at ansvaret for å tilrettelegge for og veilede om rettshjelp overlates til en allerede sterkt presset kriminalomsorg. Det gir høy risiko for at innsatte ikke får nødvendig veiledning, og at rettighetene i praksis blir illusoriske.

Disse medlemmer fremmer følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen snarest mulig følge opp tidligere anmodningsvedtak om å etablere en advokatordning for innsatte i norske fengsler.»

Komiteens medlem fra Sosialistisk Venstreparti viser til at anmodningsvedtaket kom som et resultat av at Sosialistisk Venstreparti fikk gjennomslag

for å få på plass en advokatordning for innsatte i budsjettenigheten med regjeringen fra 2023. Dette medlem viser til at det foreslås endringer i proposisjonen som er egnet til å styrke innsattes rettsstilling og adgang på rettslig bistand noe, når det gjelder saker som gjelder hel utelukkelse og bruk av sikkerhetscelle og sikkerhets-seng. Dette medlem anser i utgangspunktet de foreslåtte endringene som et steg i riktig retning for å bedre innsattes tilgang på retts hjelp, men mener at endringene ikke innebærer en tilstrekkelig oppfølging av anmodningsvedtaket, all den tid en fullverdig advokatordning for innsatte ikke foreslås i proposisjonen.

Dette medlem fremmer følgende forslag:

«Retts hjelpsloven § 1 andre ledd skal lyde:

Fri retts hjelp etter denne lov betales helt eller delvis av staten og gis som *førstelinjeretts hjelp*, fritt retts råd, fri sakførsel eller fritak for retts gebyr, jf. kapittel II, III og IV.»

«Retts hjelpsloven § 2 første ledd skal lyde:

Fri retts hjelp i form av *førstelinjeretts hjelp*, fritt retts råd og fri sakførsel gis av privatpraktiserende advokat eller av offentlig advokatkontor.»

«Retts hjelpsloven § 5 nytt tredje ledd skal lyde:

Første ledd gjelder ikke for førstelinjeretts hjelp.»

«Retts hjelpsloven § 10 skal lyde:

§ 10 *Reglenes virkeområde*

Fri retts hjelp som ikke omfattes av § 14 a eller § 15, gis som fritt retts råd, herunder behandling for forliks rådet, jordskifteretten og voldgiftssaker.»

«Retts hjelpsloven ny § 14 a skal lyde:

§ 14 a *Førstelinjeretts hjelp til innsatte*

Førstelinjeretts hjelp til innsatte i saker etter straffegjennomføringsloven gis uten behovsprøving inntil én time.

Førstelinjeretts hjelp kan gis ved fysiske møter, telefonkonsultasjoner og videokonsultasjoner.

Førstelinjeretts hjelp innvilges av den enkelte advokat som deltar i ordningen.»

«Retts hjelpsloven ny § 14 b skal lyde:

§ 14 b *Forskrifter*

Departementet kan gi nærmere bestemmelser om kriminalomsorgens oppgaver i forbindelse med førstelinjeretts hjelp til innsatte.»

Unntaksbestemmelsen

Komiteens medlemmer fra Sosialistisk Venstreparti og Venstre viser til at Retts hjelpsutvalget i NOU 2020:5 pekte på behovet for en mer reell skjønnsbestemmelse i retts hjelpsloven. Disse medlemmer viser til at proposisjonen inneholder en ny formulering av unntaksbestemmelsen, men at det samtidig presiseres at den fortsatt skal være en snever unntaksregel.

Disse medlemmer viser til at Norge har mottatt internasjonal kritikk fra FNs menneskerettslige overvåkningsorganer for at gjeldende retts hjelpslov ikke har en god nok unntaksbestemmelse.

Disse medlemmer viser videre til at Retts hjelpsutvalgets forslag om at uttalelser fra enkelte aktører skal vektlegges, ikke følges opp i denne proposisjonen. Begrunnelsen som gis i proposisjonen, er at blant annet ombud har «en interesse eller et mandat som skal fremmes». Disse medlemmer viser til at ombudene er uavhengige organ med svært god oversikt over og ekspertise i sine respektive saksfelt. Det burde derfor være uproblematisk å vektlegge uttalelser fra disse. En slik anbefaling bør tillegges stor vekt.

Disse medlemmer viser videre til at en slik bestemmelse også vil være i samsvar med anbefalinger Norge har fått fra FNs menneskerettslige overvåkningsorganer. Disse medlemmer viser videre til at flere organisasjoner støtter dette, herunder Likestillings- og diskrimineringsombudet, Advokatforeningen, Juristforbundet, JURK og FFO.

Disse medlemmer fremmer følgende forslag:

«Retts hjelpsloven § 11 fjerde ledd nytt annet punktum skal lyde:

Anbefalinger fra domstolene, Likestillings- og diskrimineringsombudet, Sivilombudet, Barneombudet, Pasient- og brukerombudet og Forbrukertilsynet skal tillegges særlig vekt.»

«Retts hjelpsloven § 16 fjerde ledd nytt annet punktum skal lyde:

Anbefalinger fra domstolene, Likestillings- og diskrimineringsombudet, Sivilombudet, Barneombudet, Pasient- og brukerombudet og Forbrukertilsynet skal tillegges særlig vekt.»

Disse medlemmer viser til at barnets beste skal være et grunnleggende hensyn i avgjørelser som gjelder barn, jf. Grunnloven § 104 og barnekonvensjonen artikkel 3.

Disse medlemmer mener at det i vurderingen av om «særlige grunner» er oppfylt, skal legges vekt på om saken berører et barn direkte eller indirekte. Saker av stor velferdsmessig betydning for barn bør som hovedregel innvilges, for eksempel saker som gjelder oppfyllelsen av grunnleggende velferdsrettigheter, som blant annet utdanning, helse og økonomiske ytelser. I vurderingen av søkerens mulighet til å ivareta sine rettslige interesser i saken skal det særlig legges vekt på om søkeren er mindreårig.

Stykkprisforskriften

Komiteens medlem fra Venstre viser til at Retts hjelpsutvalgets forslag om å fjerne stykkpriser ikke

følges opp. Det vises til at stykkprisene har blitt utredet en rekke ganger de siste seks årene, og videre til at Retts-
hjelpsutvalget hadde en fullstendig gjennomgang med
klare anbefalinger. Det er ikke nødvendig med nok en
utredning. Det har lenge vært åpenbart at stykkprisene,
særlig i utlendingssaker, er for lav til å kunne gi forsvarlig
rettshjelp innenfor den tildelte tiden.

Dette medlem fremmer derfor følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen gjøre endringer i stykk-
prisforskriften slik at stykkprisene i større grad gjen-
speiler den reelle arbeidstiden.»

Egenandel

Komiteens medlemmer fra Sosialistisk
Venstreparti og Venstre viser til at man med da-
gens rettshjelpsordning gir rettshjelp i enkelte saksty-
per til alle som oppfyller de økonomiske vilkårene. Kli-
entene skal betale en egenandel på 25 pst. av statens ut-
gifter, men begrenset oppad til 8 ganger salærsats. I
praksis innebærer dette en egenandel på 10 520 kroner
(8 ganger salærsats) i de aller fleste saker. Disse me-
dlemmer viser til at når de allerede vedtatte endringene
i rettshjelpsloven (Innst. 91 L (2023–2024)) trer i kraft,
endres dette. Med disse endringene legges det opp til at
langt flere skal komme inn under ordningen, samtidig
som egenandelene endres betydelig.

Disse medlemmer viser til at Stortinget ikke
behandlet de konkrete bestemmelsene rundt egenan-
deler, men delegerte dette til å bli fastsatt i forskrift. For-
skriften ble sendt på høring i juni 2024 og legger opp til
egenandeler som beregnes ut ifra sakens kostnader.
Disse medlemmer viser til at den høyeste egenan-
del kan være 99 pst. av sakens kostnader. Disse me-
dlemmer mener at ordningen uthules dersom dem
som faller inn under rettshjelpsordningen, vil kunne sit-
te igjen med en regning på 99 pst. av kostnadene.

Disse medlemmer viser til at den vanligste
sakstypen innen behovsprøvd rettshjelp er foreldretvis-
ter. Rettshjelpsutvalget viste hvordan mange foreldre-
tvister løses med rettsmekling, og at slike saker bruker i
snitt rundt 40 advokattimer per part. Men når konflik-
ten er høy, som ikke er sjelden, går saken til hovedfor-
handling, og slike saker bruker i snitt rundt 70 advokat-
timer.

Disse medlemmer fremmer følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen endre rettshjelpforskrif-
ten slik at maksimal egenandel begrenses til 75 pst. av
sakskostnadene.»

Forslag fra mindretall

Forslag fra Høyre, Sosialistisk Venstreparti og Venstre:

Forslag 1

Stortinget ber regjeringen følge opp utredningen
om en førstelinjetjeneste for rettshjelp fra 2023 og kom-
me tilbake til Stortinget på egnet vis med forslag til etab-
lering av en førstelinjetjeneste for rettshjelp.

Forslag fra Senterpartiet:

Forslag 2

Stortinget ber regjeringen igangsette et prøvepro-
sjekt med en fleksibel modell for førstelinjetjeneste for
rettshjelp i et utvalg kommuner av ulik størrelse og geo-
grafisk spredning.

Forslag 3

Stortinget ber regjeringen vurdere en ytterligere ut-
videlse av rettshjelpsordningen, slik at saker etter sosi-
altjenesteloven, saker om ID-tyveri/ID-svindel og saker
om utvisning på bakgrunn av straffbare handlinger in-
kluderes som prioriterte saksområder.

Forslag fra Sosialistisk Venstreparti og Venstre:

Forslag 4

Stortinget ber regjeringen fremme forslag om at sa-
ker vedrørende identitetstyveri inkluderes i prioriterte
saker etter rettshjelpsloven.

Forslag 5

Stortinget ber regjeringen komme tilbake til Stor-
tinget med forslag om å inkludere tvangssaker knyttet
til helse- og omsorgstjenesteloven og psykisk helsevern-
loven som prioriterte saksområder i rettshjelpsloven.

Forslag 6

Stortinget ber regjeringen fremme forslag om at ut-
visning på bakgrunn av straffbare handlinger inklude-
res i prioriterte saker etter rettshjelpsloven.

Forslag 7

Stortinget ber regjeringen fremme forslag om at sa-
ker etter sosialtjenesteloven inkluderes i prioriterte sa-
ker etter rettshjelpsloven under prioriterte områder.

Forslag 8

Stortinget ber regjeringen snarest mulig følge opp
tidligere anmodningsvedtak om å etablere en advokat-
ordning for innsatte i norske fengsler.

Forslag 9

Rettshjelpsloven § 11 fjerde ledd nytt annet punktum skal lyde:

Anbefalinger fra domstolene, Likestillings- og diskrimineringsombudet, Sivilombudet, Barneombudet, Pasient- og brukerombudet og Forbrukertilsynet skal tillegges særlig vekt.

Forslag 10

Rettshjelpsloven § 16 fjerde ledd nytt annet punktum skal lyde:

Anbefalinger fra domstolene, Likestillings- og diskrimineringsombudet, Sivilombudet, Barneombudet, Pasient- og brukerombudet og Forbrukertilsynet skal tillegges særlig vekt.

Forslag 11

Stortinget ber regjeringen endre rettshjelpforskriften slik at maksimal egenandel begrenses til 75 pst. av sakskostnadene.

Forslag fra Sosialistisk Venstreparti:*Forslag 12*

Stortinget ber regjeringen komme tilbake til Stortinget med forslag om å inkludere saker om diskriminering og trakassering som prioriterte saksområder i rettshjelpsloven.

Forslag 13

Rettshjelpsloven § 1 andre ledd skal lyde:

Fri rettshjelp etter denne lov betales helt eller delvis av staten og gis som *førstelinjerettshjelp*, fritt rettsråd, fri sakførsel eller fritak for rettsgebyr, jf. kapittel II, III og IV.

Forslag 14

Rettshjelpsloven § 2 første ledd skal lyde:

Fri rettshjelp i form av *førstelinjerettshjelp*, fritt rettsråd og fri sakførsel gis av privatpraktiserende advokat eller av offentlig advokatkontor.

Forslag 15

Rettshjelpsloven § 5 nytt tredje ledd skal lyde:

Første ledd gjelder ikke for førstelinjerettshjelp.

Forslag 16

Rettshjelpsloven § 10 skal lyde:

§ 10 Reglenes virkeområde

Fri rettshjelp som ikke omfattes av § 14 a eller § 15, gis som fritt rettsråd, herunder behandling for forliksrådet, jordskifteretten og voldgiftssaker.

Forslag 17

Rettshjelpsloven ny § 14 a skal lyde:

§ 14 a Førstelinjerettshjelp til innsatte

Førstelinjerettshjelp til innsatte i saker etter straffegjennomføringsloven gis uten behovsprøving i inntil én time.

Førstelinjerettshjelp kan gis ved fysiske møter, telefonkonsultasjoner og videokonsultasjoner.

Førstelinjerettshjelp innvilges av den enkelte advokat som deltar i ordningen.

Forslag 18

Rettshjelpsloven ny § 14 b skal lyde:

§ 14 b Forskrifter

Departementet kan gi nærmere bestemmelser om kriminalomsorgens oppgaver i forbindelse med førstelinjerettshjelp til innsatte.

Forslag fra Venstre:*Forslag 19*

Stortinget ber regjeringen gjøre endringer i stykkprisforskriften slik at stykkprisene i større grad gjenspeiler den reelle arbeidstiden.

Komiteens tilråding

Komiteens tilråding fremmes av medlemmene i komiteen fra Arbeiderpartiet, Høyre, Senterpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Venstre.

Komiteen har for øvrig ingen merknader, viser til proposisjonen og rår Stortinget til å gjøre følgende

vedtak til lov

om endringer i rettshjelpsloven mv. (prioriterte sakstyper for rettshjelp mv.)

I

I lov 13. juni 1980 nr. 35 om fri rettshjelp gjøres følgende endringer:

Lovens tittel skal lyde:

Lov om fri rettshjelp (rettshjelpsloven)

§ 5 første ledd skal lyde:

Fri rettshjelp omfatter ikke bistand som dekkes av andre ordninger eller som kan erstattes på annen måte, herunder gjennom:

- oppnevning av forsvarer eller bistandsadvokat i straffesaker etter straffeprosessloven,
- private forsikringer som omfatter rettshjelp,

- forvaltningsloven § 36 om dekning av saksomkostninger,
- etablerte offentlige service- og rådgivningskontorer og tvisteløsningsorganer,
- det offentlige opplysnings- og veiledningsplikt, jf. bl.a. forvaltningsloven § 11,
- medlemskap i foreninger og lag,
- private eller offentlige rettshjelpsordninger i andre land.

§ 11 første ledd nr. 1 skal lyde:

1. for utlending som har rett til fri rettshjelp etter utlendingsloven § 92 første, annet og sjuende ledd, § 126 sjette og sjuende ledd, eller for den som har rett til fri rettshjelp etter statsborgerloven § 27 sjuende ledd første, tredje eller fjerde punktum.

§ 11 første ledd nr. 5 til 10 skal lyde:

5. til den som har vært utsatt for handling som nevnt i straffeprosessloven § 107 a første ledd bokstav a eller b, for å vurdere forhold av betydning for anmeldelse.
6. til den som er utsatt for tvangsekteskap eller forsøk på sådan som nevnt i straffeloven § 253, jf. straffeloven § 16, men hvor saken ikke er anmeldt og den nødvendige bistand er av samme art som nevnt i straffeprosessloven § 107 c eller annen relevant bistand.
7. for pasienter i saker for statsforvalteren om undersøkelse og behandling uten eget samtykke etter psykisk helsevernloven § 4-4.
8. til ungdom som vurderer å klage eller som klager etter konfliktrådsloven § 22 e.
9. for innsatte som er eller har vært helt utelukket fra fellesskapet etter straffegjennomføringsloven § 17 eller § 37 i mer enn ett sammenhengende døgn, og som vurderer å klage eller som klager på vedtaket. For innsatte under 18 år er det ikke et villkår at utelukkelsen overskrider ett døgn.
10. for innsatte som er eller har vært plassert i sikkerhetscelle eller sikkerhetsseng etter straffegjennomføringsloven § 38, og som vurderer å klage eller som klager på vedtaket.

§ 11 andre ledd nr. 1 skal lyde:

1. i saker etter ekteskapsloven del II eller barneloven kapittel 5, 6 og 7, herunder saker om tvangsfullbyrdelse og midlertidig sikring.

§ 11 andre ledd nr. 6 og 7 skal lyde:

6. for arbeidstaker i sak som gjelder utbetaling av lønn og annet arbeidsvederlag.

7. for den som vurderer å klage eller som klager i sak etter folketrygdloven, barnetrygdloven eller lov om supplerende stønad til personar med kort butid i Noreg.

§ 11 fjerde ledd skal lyde:

I andre saker kan det unntaksvis innvilges fritt rettsråd dersom det økonomiske vilkåret etter annet og tredje ledd er oppfylt og særlige grunner taler for det. Ved vurderingen av om særlige grunner taler for det, kan det blant annet legges vekt på sakens art, herunder om saken objektivt sett berører søkeren i særlig sterk grad, og konsekvensene av et eventuelt rettstap for søkeren, søkerens mulighet til å ivareta sine rettslige interesser i saken, styrkeforholdet mellom partene og om saken er prinsipiell.

§ 12 tredje ledd skal lyde:

Det innvilges ikke fritt rettsråd etter første ledd dersom det er urimelig at det offentlige betaler for bistanden.

§ 16 første ledd nr. 4 og 5 skal lyde:

4. for utlending i tilfeller som nevnt i utlendingsloven § 92 tredje og fjerde ledd og § 129 annet ledd, eller for den som har rett til fri sakførsel etter statsborgerloven § 27 sjuende ledd annet eller tredje punktum,
5. til den som er part i en sak om vergemål når staten bærer alle kostnader ved saken etter vergemålsloven § 76 første ledd.

§ 16 andre ledd nr. 5 og ny nr. 6 skal lyde:

5. saker etter husleieloven § 9-8 dersom leietakeren har fått medhold i Husleietvistutvalget og utleieren reiser søksmål, og etter tvangsfullbyrdsloven § 13-2 tredje ledd bokstav c for leietaker når saken gjelder leietakerens bolig,
6. saker der den private parten har fått medhold i Trygderetten, og staten tar ut søksmål.

§ 16 fjerde og femte ledd skal lyde:

I andre saker kan det unntaksvis innvilges fri sakførsel dersom det økonomiske vilkåret etter annet og tredje ledd er oppfylt og særlige grunner taler for det. Ved vurderingen av om særlige grunner taler for det, kan det blant annet legges vekt på sakens art, herunder om saken objektivt sett berører søkeren i særlig sterk grad og konsekvensene av et eventuelt rettstap for søkeren, søkerens mulighet til å ivareta sine rettslige interesser i saken, styrkeforholdet mellom partene og om saken er prinsipiell.

Det innvilges ikke fri sakførsel etter annet ledd dersom det er urimelig at det offentlige betaler for bistanden.

§ 25 tredje ledd oppheves. Nåværende fjerde ledd blir tredje ledd.

II

I lov 15. mai 2008 nr. 35 om utlendingers adgang til riket og deres opphold her gjøres følgende endringer:

§ 92 skal lyde:

§ 92 Rettshjelp

En utlending har rett til fritt rettsråd uten behovsprøving både ved førsteinstansbehandling og ved eventuell klage i saker om

- a. *bortvisning*
- b. *utvisning, unntatt ved utvisning på grunn av ilagt straff eller særreaksjon etter § 66 første ledd bokstav b og c, § 67 første ledd bokstav a, b, c og f, § 68 første ledd bokstav a og b og § 122, med mindre utlendingen har mindreårige barn som er bosatt i Norge og som er norske borgere eller har oppholdstillatelse eller oppholdsrett*
- c. *tilbakekall av oppholdstillatelse eller tilbakekall av oppholdsdokument, jf. § 120*
- d. *oppholdstillatelse etter § 28 eller vern mot utsendelse etter § 73, dersom utlendingen er enslig mindreårig*
- e. *utelukkelse etter § 31, herunder saker hvor Utlendingsdirektoratet finner at dette kan bli utfallet.*

En utlending som ikke har rett til fritt rettsråd etter første ledd, har likevel rett til fritt rettsråd uten behovsprøving i forbindelse med

- a. *klage over negativt vedtak fattet av Utlendingsdirektoratet, i saker hvor utlendingen søker om beskyttelse etter § 28 eller for øvrig påberoper seg et vern mot utsendelse etter § 73. Dette gjelder likevel ikke der utlendingen klager over bare å ha fått oppholdstillatelse etter § 38*
- b. *overprøving av Utlendingsdirektoratets vedtak i Utlendingsnemnda etter beslutning fra departementet etter § 76 tredje ledd.*

Ved domstolsbehandling skal retten av eget tiltak og uten behovsprøving gi bevilling til fri sakførsel i følgende tilfeller:

- a. *når departementet fremmer søksmål mot utlendingen etter § 79 annet ledd for å prøve gyldigheten av et vedtak truffet av Utlendingsnemnda*
- b. *når retten prøver spørsmålet om internering etter § 106. I disse tilfellene skal det så vidt mulig oppnevnes en prosessfullmektig straks det er klart at en pågrepet utlending ikke vil bli løslatt, uttransportert eller fremstilt for internering etter § 106 innen utløpet av den andre dagen etter pågripelsen. En utlending som blir pågrepet eller internert, har rett til ukontrollert skriftlig og muntlig samkvem med sin prosessfullmektig*
- c. *når retten prøver spørsmålet om beslag eller pålegg etter § 104 annet ledd og § 105 annet ledd, med mindre det ville medføre særlig ulempe eller tidsspille, eller retten finner det ubetenkelig å unnlate å oppnevne prosessfullmektig*

- d. *når utlendingen har fått medhold i tingretten og staten anker en sak etter loven her.*

Oppnevning etter tredje ledd bokstav b og c faller bort når retten bestemmer det.

I de tilfeller det er gitt fritt rettsråd uten behovsprøving eller fri sakførsel, kan det offentliges utgifter i forbindelse med rettshjelpen kreves helt eller delvis erstattet dersom utlendingen har økonomisk evne til det.

Reglene i rettshjelpsloven om saksbehandling, klageadgang mv., gjelder så langt de passer.

Kongen kan gi nærmere regler i forskrift om blant annet

- a. *unntak fra retten til fritt rettsråd*
- b. *rett til fritt rettsråd uten behovsprøving i andre saker etter loven her enn nevnt i første og annet ledd*
- c. *saksbehandling, klageadgang, oppnevning av advokat mv.*
- d. *godtgjørelse i saker hvor det gis rett til fri rettshjelp etter denne paragrafen.*

III

I lov 26. mars 2010 nr. 9 om vergemål skal § 76 andre ledd lyde:

Retten skal gjøre partene i saken oppmerksom på retten til å få oppnevnt advokat på det offentliges bekostning, jf. rettshjelpsloven § 16.

IV

I lov 20. desember 2023 nr. 109 om endringer i rettshjelpsloven (ny modell for økonomisk behovsprøving) gjøres følgende endringer:

I del I om endring i lov 13. juni 1980 nr. 35 om fri rettshjelp skal § 11 første ledd ny nr. 9 og 10 lyde:

9. *for innsatte som er eller har vært helt utelukket fra fellesskapet etter straffegjennomføringsloven § 17 eller § 37 i mer enn ett sammenhengende døgn, og som vurderer å klage eller som klager på vedtaket. For innsatte under 18 år er det ikke et vilkår at utelukkelsen overskrider ett døgn.*
10. *for innsatte som er eller har vært plassert i sikkerhetscelle eller sikkerhetsseng etter straffegjennomføringsloven § 38, og som vurderer å klage eller som klager på vedtaket.*

V

I følgende bestemmelser skal uttrykket «rettshjelpsloven» endres til «rettshjelpsloven»:

1. lov 21. juli 1916 nr. 2 om vidners og sakkyndiges godtgjørelse m.v. § 12
2. lov 1. juni 1917 nr. 1 om skjønn og ekspropriasjonsaker § 20 a
3. lov 22. mai 1981 nr. 25 om rettergangsmåten i straffesaker § 78 andre ledd
4. lov 17. desember 1982 nr. 86 om rettsgebyr § 27 a

5. lov 20. juni 2014 nr. 49 om konfliktrådsbehandling § 22 e
6. lov 12. mai 2022 nr. 28 om advokater og andre som yter rettslig bistand § 73 femte ledd

VI

1. Loven trer i kraft fra den tiden Kongen bestemmer. Kongen kan bestemme at forskjellige bestemmelser skal tre i kraft til forskjellig tid.
2. Departementet kan gi nærmere overgangsregler.

Oslo, i justiskomiteen, den 27. mai 2025

Helge André Njåstad

leder

Ingvild Wettrhus Thorsvik

ordfører

